

10 mars 2017

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4INKOM: 2017-03-10
MÅLNR: M 1333-11
AKTBIL: 507

Nacka tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

YTTRANDE

Mål nr M 1333-11, Svensk Kärnbränslehantering AB angående ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall

Mark- och miljödomstolens underrättelse per e-post den 2 mars 2017 åberopas. Svensk Kärnbränslehantering AB ("SKB") inkommer härmed med yttrande i de frågor som anges i aktbil 444 samt synpunkter på målets fortsatta handläggning.

SKB har, såvitt gäller domstolens frågor i aktbil 444, tagit del av yttranden (i aktbilageordning) från Länsstyrelsen i Kalmar län (aktbil 461), Kommunstyrelsen i Östhammars kommun (aktbil 462), Strålsäkerhetsmyndigheten SSM (aktbil 466), Naturvårdsverket (aktbil 467), Samhällsbyggnadsnämnden i Oskarshamns kommun (aktbil 468), Kärnavfallsrådet (aktbil 471), Havs- och vattenmyndigheten (aktbil 474), Energimyndigheten (aktbil 476), Kommunfullmäktige i Oskarshamns kommun (aktbil 482), Svenska kraftnät (aktbil 483), Naturskyddsföreningen samt Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning SNF/MKG (aktbil 486), Milkas (aktbil 492), föreningen Folkkampanjen mot kärnkraft kärnvapen FMKK (aktbil 494), Britta Kahanpää (aktbil 495), Länsstyrelsen i Uppsala län (aktbil 496) och Sveriges geologiska undersökning SGU (aktbil 497).

SKB kommenterar remissutfallet i avsnitt A nedan. I avsnitt B redogör SKB för sin syn på domstolens frågor i aktbil 444. I avsnitt C lämnar SKB synpunkter på målets fortsatta handläggning.

A. Remissutfallet

SKB konstaterar att ett flertal remissinstanser har förordat en samordnad prövning av mål M 1333-11 ("KBS-3-målet") och M 4617-13 ("Artskyddsmålet"). Några remissinstanser har även förordat en samordnad prövning av dessa två mål och M 6009-16 ("Hammålet"). Ingen remissinstans har motsatt sig att dessa tre mål prövas samordnat. SKB anser att dessa tre mål bör prövas samordnat enligt vad som närmare föreslås i avsnitt C nedan.

SKB konstaterar också att remissutfallet är entydigt på så sätt att ingen myndighet eller kommun har förordat en samordnad prövning av KBS-3-målet och M 7062-14 ("SFR-målet"). Flera myndigheter har riktat invändningar och anfört starka skäl *mot* en sådan samordnad prövning. Strålsäkerhetsmyndigheten, liksom Länsstyrelserna i Kalmar och Uppsala län, har särskilt påtalat att en sådan samordning kan medföra en försening av prövningen av utökad lagring i Clab med risk för konsekvenser för industrin som behöver kunna mellanlagra använt kärnbränsle från de kärnkraftverk som kommer att vara i drift samt de som kommer att avvecklas under de närmsta åren. Båda kommunerna, Östhammars kommun genom kommunstyrelsen och Oskarshamns kommun genom kommunfullmäktige, har avrått från en samordnad prövning och uttryckt oro för de negativa konsekvenser som en ytterligare fördröjning av prövningen i KBS-3-målet kan komma att innebära för kommunerna. Kärnavfallsrådet har anfört att det finns särskilda skäl som motiverar att prövningen i SFR-målet ska ske i en separat huvudförhandling. SKB konstaterar att de nu redovisade synpunkterna sammanfaller med SKB:s inställning i samordningsfrågan.

Vad gäller frågan huruvida *sambandet* mellan målen i och för sig motiverar en gemensam huvudförhandling i KBS-3-målet och SFR-målet, noterar SKB följande. Naturvårdsverket har inte yttrat sig i frågan eftersom verket inte har satt sig in i SFR-målet. Verket har i generella ordalag påtalat att det är lämpligt att sträva efter en samordnad prövning i de fall det finns tekniska och miljömässiga samband, men har samtidigt anfört att prövningarna i KBS-3-målet och SFR-målet har pågått under flera år och att det kan finnas processuella och praktiska nackdelar med att samordna målen eftersom de befinner sig i olika skeden. Verket har tillagt att prövningsunderlaget i KBS-3-målet innehåller beskrivningar av de kumulativa miljöeffekterna. Verket har också anfört att en tydlig sammanställning av de åtaganden om skyddsåtgärder och villkor som SKB gör i KBS-3-målet skulle underlätta en bedömning av den sökta verksamhetens miljöeffekter. SKB avser att tillmötesgå detta önskemål, se nedan under avsnitt C. Havs- och vattenmyndigheten har anfört att det i båda målen är möjligt att göra en samlad bedömning av påverkan på vattenmiljöer och att det därför inte föreligger något behov av en samlad

prövning av KBS-3-målet och SFR-målet. SNF/MKG har överlämnat samordningsfrågan till domstolens avgörande. När det gäller SNF/MKG:s yttrande och frågan om påverkan på Natura 2000-områden hänvisar SKB till vad som anförs nedan under punkten B.3.

B. SKB:s svar på frågorna enligt aktbilaga 444

B.1 Fråga 1

Samband mellan SKB:s ansökningar

a. Finns det geografiska, miljömässiga och tekniska samband mellan ansökningarna?

Det finns ett geografiskt samband mellan Kärnbränsleförvaret, SFR och hamnverksamheten såtillvida att alla verksamheterna bedrivs eller ska bedrivs i Forsmarksområdet. Det är dock endast mellan SFR och hamnverksamheten som det geografiska sambandet är omedelbart då dessa gränsar till varandra, även om de har egna separata industriområden som är avgränsade med staket. Avståndet från SFR/hamnen till Kärnbränsleförvaret är cirka en kilometer, vilket innebär att det geografiska sambandet mellan SFR-utbyggnaden och Kärnbränsleförvaret är svagt. Den överklagade artskyddsdispensen rör det område där Kärnbränsleförvaret ska anläggas, så det finns ett direkt geografiskt samband mellan artskyddsmålet och KBS-3-målet.

De bergmassor som uppkommer vid anläggandet av Kärnbränsleförvaret respektive SFR-utbyggnaden kommer att lagras på separata upplag i avvaktan på borttransport eller nyttiggörande.

Det finns temporära miljömässiga samband mellan Kärnbränsleförvaret och SFR-utbyggnaden. Båda innefattar bergarbeten och relaterade effekter: utsläpp av kväve till vatten och borttransport av bergmassor. Detta samband upphör när bergmassorna från SFR-utbyggnaden är borttransporterade. Som Strålsäkerhetsmyndigheten anfört kan det inte förväntas att Kärnbränsleförvaret och SFR ska ge upphov till några kumulativa effekter av betydelse relaterade till utsläpp av radioaktiva ämnen. Hamnverksamheten är en följdverksamhet till både Kärnbränsleförvaret och SFR-utbyggnaden och såtillvida föreligger ett samband. Det finns dock inget miljömässigt samband av betydelse mellan miljöpåverkan från hamnverksamheten och Kärnbränsleförvaret. Mellan hamnverksamheten och SFR föreligger ett temporärt miljömässigt samband genom bullerpåverkan under de år utbyggnaden av SFR pågår, vilket är beskrivet i båda ansökningarna. Mellan den överklagade artskyddsdispensen och Kärnbränsleförvaret

föreligger ett direkt miljömässigt samband eftersom dispensen avser just anläggandet av Kärnbränsleförvaret.

Det finns inget tekniskt samband mellan Kärnbränsleförvaret och SFR. Det är fråga om olika verksamheter som bedrivs oberoende av varandra. Strålsäkerhetsmyndigheten har påtalat att det är fråga om avfall med signifikanta skillnader i aktivitetsinnehåll och halveringstider som ska slutförvaras i anläggningarna. Avsaknaden av tekniskt samband understryks av att SFR är en verksamhet som pågått sedan snart 30 år, medan Kärnbränsleförvaret planeras till Forsmarksområdet efter en lång lokaliseringsprocess där många platser studerats och där bergets egenskaper varit avgörande, inte närheten till SFR.

Sammanfattningsvis föreligger inget tekniskt samband mellan Kärnbränsleförvaret och SFR. Det geografiska sambandet är svagt och det miljömässiga sambandet, som redovisats i båda målen (och Hammålet) är endast temporärt.

Om så är fallet, finns det samband i följande avseenden eller i några andra avseenden?

i. Hamnverksamhet, landtransporter, sjötransporter och hantering av bergmassor.

Miljömässigt samband finns i det att SKB avser att transportera bergmassor från SFR-utbyggnaden via hamnen och samtidigt vill ha möjlighet att transportera bergmassor från Kärnbränsleförvaret samma väg. Bergmassor från anläggandet av Kärnbränsleförvaret och SFR-utbyggnaden kommer dock att hanteras på skilda upplag i avvaktan på borttransport eller nyttiggörande för anläggningsarbeten i verksamheten.

I samband med transport via hamnen kan massor främst från Kärnbränsleförvaret komma att temporärt placeras på en upplagsyta vid hamnområdet. Landtransporter är fortfarande ett alternativ för SKB, inte minst när avsättning för massorna finns i närområdet.

ii. Natura 2000-områdena Forsmarksbruk, Kallriga respektive Skaten-Rångsen. SKB har reservationsvis framställt yrkanden om tillstånd för Natura 2000-områdena i M 1333-11, M 7062-14 och M 6009-16.

Genom att SKB framställt reservationsvisa yrkanden är det möjligt för domstolen att pröva frågan om tillstånd enligt miljöbalkens regler om Natura 2000, för det fall domstolen skulle anse att det föreligger risk för betydande påverkan på något sådant

område. Bedömningen av risk för påverkan på *Kallriga* och *Skaten Rångsen* avser påverkan av utsläpp av kväve från sprängämnesrester och rör därmed både Kärnbränsleförvaret och SFR-utbyggnaden. Bedömningen av risk för påverkan på *Forsmarksbruk* avser buller och berör både hamnverksamheten och SFR-utbyggnaden. Kärnbränsleförvaret kan inte förutses ge upphov till någon påverkan av betydelse på detta Natura 2000-område.

Som SKB utvecklat i KBS-3-målet, SFR-målet och hamnmålet bedömer SKB att dessa verksamheter inte kan förutses medföra någon betydande påverkan på några Natura 2000-områden. Bedömningen gäller såväl verksamheterna var och en för sig som de kumulativa effekterna för det fall verksamheterna sammanfaller i tiden.

iii. Miljö kvalitetsnormer för närbelägna vattenförekomster.

SKB bedömer att verksamheterna vid Kärnbränsleförvaret, SFR eller hamnen inte innebär någon risk för försämring av statusen på de aktuella vattenförekomsterna (Öregrundsgrepen och Kallrigafjärden). Verksamheterna kommer inte heller att äventyra möjligheterna att nå god status vid de tidpunkter som angetts inom vattenförvaltningen. Den påverkan som sker är utsläpp av kväve från sprängämnesrester vid anläggningsarbeten för Kärnbränsleförvaret och SFR-utbyggnaden. Denna påverkan kommer dock inte försvåra att någon tillämplig miljö kvalitetsnorm kan följas. Denna bedömning gäller såväl varje verksamhet för sig som kumulerade.

iv. Artskydd.

Artskyddsmålet rör uteslutande frågor om dispens i samband med anläggandet av Kärnbränsleförvaret. Det finns inget samband mellan artskyddsmålet och SFR eller mellan artskyddsmålet och hamnmålet.

v. De kärntekniska anläggningarna för Kärnbränsleförvaret och SFR, t.ex. avseende grundvattenbortledning och risk för påverkan på omgivningen vid eventuellt utsläpp av radioaktiva ämnen.

Kärnbränsleförvaret och SFR ger inte upphov till kumulativa effekter till följd av grundvattenbortledning. Slutförvaren utformas och kommer att drivas så att förutsättningar för utsläpp av radioaktiva ämnen till yttre miljö inte föreligger. Som Strålsäkerhetsmyndigheten anfört kan det inte förutses att dessa två verksamheter

kommer att ge upphov till några kumulativa miljöeffekter av betydelse relaterat till utsläpp av radiologiska ämnen.

b. Hur ska så kallad följdverksamhet enligt 16 kap. 7 § miljöbalken avgränsas, t.ex. när det gäller landtransporter och sjötransporter? Hur ska följdverksamhet prövas i mål M 1333-11, M 7062-14 och M 6009-16?

De följdverksamheter som uppkommer är transporter till och från Kärnbränsleförvaret och SFR. Transporterna kan utgöras av landtransporter via det allmänna vägnätet eller fartygstransporter via hamnen. Hamnverksamheten utgör alltså en följdverksamhet till Kärnbränsleförvaret och SFR-utbyggnaden. Hamnverksamheten utgör samtidigt tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet som ska prövas i hamnmålet.

Hamnverksamhetens miljöpåverkan och miljökonsekvenser ska prövas i hamnmålet. Villkoren för hamnverksamheten kan exempelvis avse antalet anlöp, försiktighetsmått vid lastning och lossning, buller och dylikt. Prövningen av Kärnbränsleförvaret (i KBS-3-målet) och av SFR-utbyggnaden (i SFR-målet) ska innefatta en *bedömning* av miljömässigt relevanta följdverksamheter, exempelvis godstransporter till och från anläggningarna med bil eller fartyg. Bedömningen av dessa följdverksamheter görs som ett led i prövningen av om tillstånd kan ges till Kärnbränsleförvaret respektive SFR-utbyggnaden. Under vissa begränsade förutsättningar kan prövningen resultera i att villkor även förskrivs för en följdverksamhet, jämför Högsta domstolens avgörande NJA 2004 s. 421.

SKB anser att hamnverksamheten, såvitt avser frågor som är av relevans för prövningen av tillstånd och villkor för Kärnbränsleförvaret, ska avhandlas vid huvudförhandlingen i KBS-3-målet. På motsvarande sätt ska hamnverksamheten, såvitt avser frågor som är av relevans för prövningen av tillstånd och villkor för SFR-utbyggnaden, avhandlas vid en senare hållen huvudförhandling i SFR-målet. Eftersom hamnverksamheten är föremål för egen tillståndsprovning i hamnmålet saknas anledning att i KBS-3-målet och SFR-målet föreskriva villkor för hamnverksamheten eller fartygstrafiken.

Eftersom hamnverksamheten har utpräglad karaktär av följdverksamhet bör tillstånds- och villkorsprövningen i hamnmålet ske först sedan regeringen fattat beslut om tillåtligheten av Kärnbränsleförvaret eller SFR-utbyggnaden.

B.2 Fråga 2

Behov av samordnad prövning och eventuell gemensam huvudförhandling.

a. Finns det behov av samordnad prövning av två eller flera av ansökningarna?

SKB anser att målet om artskyddsdispens bör handläggas samordnat och gemensamt med KBS-3-målet. Huvudförhandlingen i KBS-3-målet bör omfatta frågan om påverkan på skyddade arter och förutsättningarna för artskyddsdispens för uppförande av Kärnbränsleförvaret. Målet om artskyddsdispens bör tas till slutligt avgörande när regeringen fattat beslut om tillåtligheten av Kärnbränsleförvaret.

Som nämnts ovan anser SKB att hamnmålet bör handläggas så att hamnverksamheten, såvitt avser frågor som är av relevans för prövningen av tillstånd och villkor för Kärnbränsleförvaret, kan avhandlas vid huvudförhandling i KBS-3-målet. Hamnmålet bör därefter handläggas så att hamnverksamheten, såvitt avser frågor av relevans för prövningen av tillstånd och villkor för SFR-utbyggnaden, ska avhandlas vid huvudförhandling i SFR-målet. Eftersom hamnverksamheten är föremål för egen tillståndsprövning i hamnmålet saknas anledning att i KBS-3-målet och SFR-målet föreskriva villkor för hamnverksamheten eller fartygstrafiken.

Eftersom hamnverksamheten utgör följdverksamhet bör tillstånds- och villkorsprövningen i hamnmålet ske först sedan regeringen fattat beslut om tillåtligheten av Kärnbränsleförvaret eller SFR-utbyggnaden.

SKB ser inte något scenario där det skulle vara lämpligt att handlägga KBS-3-målet och SFR-målet gemensamt. Som utvecklats ovan saknas tekniska samband mellan Kärnbränsleförvaret och SFR. De geografiska och miljömässiga samband som må finnas mellan dem är alldeles för svaga för att kunna motivera de väsentliga nackdelar och risker som en gemensam handläggning skulle medföra och de kumulativa miljöeffekterna är utförligt beskrivna i respektive mål. En samordnad prövning skulle ytterligare försena KBS-3-målet med risk för allvarliga konsekvenser utan några processekonomiska fördelar. Båda målens handläggning skulle tyngas och kompliceras, något som flera remissinstanser uttryckt oro för.

När det särskilt gäller prövningen av Natura 2000-frågorna hänvisar SKB till punkten B.3 nedan.

b. Hur kan en samordnad prövning göras? Finns det skäl att hålla en gemensam huvudförhandling i de fyra målen?

SKB hänvisar till svaret under a) ovan och ser inga skäl för domstolen att hålla en gemensam huvudförhandling i alla fyra målen. SKB bedömer att enbart huvudförhandlingen i KBS-3-målet kommer att ta fem veckor i anspråk. Att på detta lägga ytterligare förhandlingstid för SFR-utbyggnaden gör att en gemensam huvudförhandling skulle bli ytterst komplicerad att förbereda och genomföra. SKB kan inte se några processekonomiska fördelar med en sådan handläggning.

c. Vilka processekonomiska fördelar och nackdelar finns det med en samordnad prövning och en eventuell gemensam huvudförhandling i de fyra målen?

En allvarlig nackdel med samordnad prövning och gemensam huvudförhandling i KBS-3-målet och SFR-målet är att KBS-3-prövningen skulle fördröjas på obestämd tid eftersom SFR-målet ännu inte är kungjort. SKB avser att i mitten av maj 2017 komplettera ansökan i vissa ytterligare avseenden. Därefter har domstolen att ta ställning till om ytterligare skriftväxling behövs innan ansökan kan kungöras och remitteras för yttranden i sak. Det finns för närvarande ingen tidsplan för när huvudförhandling kan äga rum i SFR-målet. Även om SKB:s bedömning och förhoppning är att huvudförhandling ska kunna hållas under hösten 2018 finns en risk för att kungörelse och övrig handläggning av SFR-målet drar ut på tiden och att huvudförhandling kommer att kunna hållas först vid senare tidpunkt. Kungörelse och övrig handläggning behöver samordnas med prövningen i KTL-målet, vilket ökar risken för att handläggningen drar ut på tiden eftersom den prövning som tar längst handläggningstid styr tidsplanen. Erfarenheten från KBS-3-målet visar att prövningen enligt de olika lagstiftningarna haft betydande påverkan på varandras tidsplaner.

SKB har bedömt att ett års fördröjning av KBS-3-målet medför kostnader för SKB i storleksordningen flera hundra miljoner kronor. En ytterligare fördröjning skulle också medföra att prövningsunderlaget åldras ytterligare. En samordning av KBS-3-målet och SFR-målet med gemensam huvudförhandling skulle medföra att det samlade prövningsunderlaget blir mycket omfattande, komplext och svårhanterligt, något som även flera centrala remissinstanser påtalat. En samordnad prövning med en gemensam huvudförhandling skulle vidare innebära en risk för sammanblandning av verksamheterna, vilket försvårar för såväl parter som domstolen och regeringen.

Den enda tänkbara fördelen med en samordnad prövning av KBS-3-målet och SFR-målet med gemensam huvudförhandling skulle vara att frågor om påverkan på Natura 2000-områden och miljökvalitetsnormer kan bedömas och hanteras samordnat. Som utvecklas nedan under punkten B.3 bör dessa fördelar inte överdrivas.

Fördelarna med en samordning av KBS-3-målet och artskyddsmålet är uppenbara. Artskyddsmålet bör alltså behandlas vid huvudförhandling i KBS-3-målet.

SKB har ovan lämnat förslag på hur hamnverksamheten bör hanteras prövningsmässigt och hur hamnmålet bör handläggas.

d. En fråga som uppkommer rör prövningen av tillstånd till utökad lagringskapacitet i Clab från 8 000 ton till 11 000 ton använt kärnbränsle. SKB har uppgett att ett yrkande om att pröva en utökad lagring i Clab fristående från Clink skulle innebära flera års förlängning av den prövningen (se s. 2–3 i aktbilaga 437).

i. Hur kan en eventuell samordnad prövning av mål M 1333-11 och M 7062-14 påverka prövningen av tillstånd till utökad lagring i Clab?

ii. Vilka alternativ finns det för prövningen av tillstånd till utökad lagring i Clab?

iii. Vilka processekonomiska fördelar och nackdelar finns det med eventuella alternativ?

Den förlängning som SKB syftar på beror i huvudsak på prövningen enligt kärntekniklagen ("KTL"), där Strålsäkerhetsmyndigheten bereder SKB:s ansökan inför regeringens beslut. SSM har i sitt yttrande anfört att en försenad prövning av en lagring av 11 000 ton i Clab kan få såväl strålsäkerhetsmässiga som andra konsekvenser för kärnkraftindustrin som behöver mellanlagra använt kärnbränsle för kärnkraftverken.

Om domstolen beslutar att KBS-3-målet och SFR-målet ska handläggas gemensamt med gemensam huvudförhandling kommer KBS-3-målet med nödvändighet att fördröjas, vilket utvecklats ovan.

De svenska kärnkraftverken är för sin drift beroende av att använt kärnbränsle kan mellanlagras i Clab, såsom Strålsäkerhetsmyndigheten diskuterat i sitt yttrande. Clab beräknas uppnå den nuvarande tillståndsgivna mängden lagrat bränsle (8 000 ton) en bit in på 2020-talet. I god tid dessförinnan måste vederbörliga tillstånd till utökad lagring vara på plats (genom lagkraftvunna avgöranden) för att inte kärnkraftverkens elproduktion ska påverkas. Den yttersta

konsekvensen av att en utökad lagring inte kan åstadkommas i tid är att de svenska kärnkraftverken – som står för cirka 40 procent av elproduktionen i landet – måste begränsa eller helt upphöra med elproduktion.

Domstolen efterfrågar alternativ för prövningen av utökad lagring i Clab. I denna fråga är det viktigt att skilja mellan prövningen enligt miljöbalken och KTL. I miljöbalksprövningen torde det vara möjligt för domstolen att avgöra frågan om utökad lagring genom deldom i KBS-3-målet. Enligt fast praxis torde en sådan utökning i en befintlig anläggning kunna prövas av domstolen utan hinder av bestämmelsen i 17 kap. 3 § miljöbalken om fakultativ regeringsprövning. Motsvarande möjlighet finns inte i KTL-prövningen där utökad lagring måste tillståndsprövas av regeringen. Frågan är då vilket underlag som ska föreligga för en sådan regeringsprövning enligt KTL.

Strålsäkerhetsmyndigheten anför i sitt yttrande att myndighetens granskning av SKB:s säkerhetsredovisning som är relaterad till utökad lagring tagit hänsyn till den begränsade tid under vilken Clab skulle komma att drivas med mer än 8 000 ton lagrat bränsle innan uppförandet av Clink är klart. Vidare anger Strålsäkerhetsmyndigheten att en fristående ansökan om utökad lagring skulle innebära att SKB behöver utveckla en långsiktig plan samt relaterad säkerhetsredovisning för mellanlagring av kärnbränsle utan att kunna förutsätta tillstånd till inkapsling eller slutförvaring.

Av det Strålsäkerhetsmyndigheten anfört drar SKB slutsatsen att det inte skulle vara möjligt att vid en fördröjning av KBS-3-målet bryta ut frågan om ökad lagring i Clab ur den pågående KTL-prövningen och lägga fram den separat för regeringsbeslut.

Skulle KBS-3-målet fördröjas nödgas alltså SKB initiera en ny prövning enligt KTL av utökad lagring i Clab. SKB skulle därvid behöva ta fram ett helt nytt underlag för prövningen, där underlaget baseras på enbart utökad lagring i Clab med bortseende från strålsäkerhetsrelaterade aspekter hänförliga till Clink. Det skulle ta SKB flera år att ta fram ett sådant underlag och KTL-prövningen skulle förmodligen ta flera år.¹ Riskerna för kärnkraftsproduktionen är i detta

¹ Prövningen enligt KTL innefattar först en beredning hos Strålsäkerhetsmyndigheten. I beredningen ingår ett förfarande med eventuella kompletteringar, kungörelse, yttrande i sak, bemötande och SSM:s yttrande till regeringen. Därefter beslutar regeringen. Efter regeringens beslut vidtar en stegvis prövning hos SSM, som innefattar uppdateringar och godkännanden av säkerhetsredovisningen i tre steg (inför byggstart, provdrift och rutinmässig drift).

scenario uppenbara. I detta scenario har SKB heller ingen nytta av en snabbt och smidigt hanterad deldom enligt miljöbalken.

Sammanfattningsvis ser SKB att en samordnad prövning av KBS-3-målet och SFR-målet skulle innebära påtagligt ökad risk för att tillstånd till ökad lagring i Clab inte finns på plats i tid för att säkerställa fortsatt elproduktion från kärnkraftverken och att en separat prövning enligt KTL av utökad lagring i Clab bedöms ta avsevärd tid i anspråk. Enligt SKB:s uppfattning är dessa omständigheter av sådan dignitet att de bör tillmätas stor vikt för domstolens prövning av handlägningsfrågan.

B.3 Särskilt om Natura 2000-frågan

Med anledning av domstolens frågor och vad som framförts i några remissyttranden vill SKB särskilt redovisa sin syn på hur Natura 2000-frågorna bör hanteras utan att påverka domstolens beslut i fråga om gemensam handläggning och prövning.

SKB uppfattar att Natura 2000-frågan innehåller två delfrågor. Den första delfrågan avser hur Natura 2000-prövningen ska gå till när tillåtligheten av den sökta verksamheten beslutas vid ett tillfälle (av regeringen) och där tillstånd med villkor beslutas vid ett senare tillfälle (av domstolen). Den andra delfrågan avser hur Natura 2000 prövningen ska gå till när flera verksamheter som är föremål för tillståndsprövning hos domstolen påverkar ett och samma Natura 2000-område. Båda dessa frågor aktualiseras i målen och genom domstolens frågor.

I de båda delfrågorna finns vägledande avgöranden från EU-domstolen och Högsta domstolen. I det av SNF/MKG åberopade avgörandet NJA 2013 s. 613 (Bunge) uttalade Högsta domstolen, efter att ha gått igenom relevant EU-rättslig praxis, att tillståndsprövning enligt Natura 2000-bestämmelserna ska omfatta alla de effekter som den sökta verksamheten kan få på ett Natura 2000-område, att det i något skede av prövningen ska göras en samlad bedömning där den sökta verksamhetens alla aspekter vägs in och dess återverkningar på det skyddade området beaktas, och att prövningsmyndigheten därvid ska ta hänsyn till de kumulativa effekter som olika planer och projekt kan få för målsättningen att bevara Natura 2000-området och ska försäkra sig om att det inte uppstår någon långvarig skadlig inverkan på området. Högsta domstolen uttalade vidare att underlaget ska ha sådan kvalitet att den samlade bedömningen av verksamhetens påverkan på Natura 2000-området är slutlig, exakt och fullständig.

Den första delfrågan innebär att domstolen behöver ta ställning till vid vilket tillfälle i prövningen som det ska göras en Natura 2000-prövning som uppfyller EU-rättens krav.

Eftersom regeringen inte är en tillståndsmyndighet i Natura 2000-regelverket kan regeringens beslut om tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken till Kärnbränsleförvaret respektive SFR-utbyggnaden formellt inte anses innefatta ett sådant slutligt ställningstagande i Natura 2000-frågan som EU-rätten kräver. I NJA 2013 s. 613 ansåg Högsta domstolen att den samlade bedömningen ska göras vid *tillståndsprövningen*. SKB anser därför att det formella ställningstagandet i Natura 2000-frågan bör tas av domstolen i samband med att målet, efter regeringsprövning enligt 17 kap. miljöbalken, återlämnats till domstolen för meddelande av tillstånd och villkor. SKB har dock en stark önskan att domstolen uttalar sig i Natura 2000-frågan redan i sitt yttrande till regeringen inför tillåtlighetsprövningen. SKB anser att prövningsunderlaget är av sådan kvalitet och omfattning att domstolen kan göra det.

Den andra delfrågan innebär att domstolen behöver bedöma om den sökta verksamheten kan påverka förhållandena i ett Natura 2000-område och, om så är fallet, om det vid prövningstillfället finns andra pågående eller planerade projekt som också kan medföra sådan påverkan och om verksamheterna tillsammans därigenom orsakar en långvarigt (bestående) skadlig inverkan på intressen som avses att skyddas genom Natura 2000-klassningen. För att domstolen ska kunna göra denna bedömning krävs det enligt SKB:s uppfattning, att prövningsunderlaget innehåller en redovisning av såväl den sökta verksamhetens påverkan som den kumulativa påverkan på Natura 2000-området. Det finns inget krav i EU-rätten eller annars att alla de verksamheter som påverkar ett visst Natura 2000-område måste prövas gemensamt och samordnat.

SKB anser att det i vart och ett av KBS-3-målet, SFR-målet och hamnmålet finns ett tillförlitligt underlag för att bedöma den sökta verksamhetens påverkan på Natura 2000-områden liksom den påverkan på dessa områden som kan bli följden av att de påverkande verksamheterna sammanfaller i tiden. Underlaget för de bedömningar som ska göras finns i vart och ett av de tre målen. Den omständigheten att det skulle kunna föreligga kumulativ miljöpåverkan på något Natura 2000-område är alltså inget skäl för samordnad prövning.

SKB bedömer, baserat på framtaget och ingivet underlag, att SKB:s pågående och planerade verksamheter i Forsmarksområdet inte kommer att medföra risk för någon betydande påverkan på något Natura 2000-område. Den begränsade påverkan som kan uppstå kommer inte heller att vara långvarig eller bestående. Bergarbetena för Kärnbränsleförvaret kan som mest sammanfalla med den intensivare perioden för bergarbeten för SFR-utbyggnaden under en begränsad tid av något eller några år. Denna temporära, kumulativa påverkan befaras inte ge upphov varken till betydande eller bestående påverkan.

C. Målets fortsatta handläggning

Mot bakgrund av vad som anförts ovan lämnar SKB följande förslag på den fortsatta handläggningen av KBS-3-målet och övriga mål.

C.1 KBS-3-målet

- SKB föreslår att domstolen bestämmer tid för huvudförhandling med början i september 2017. Preliminärt bedömer SKB att huvudförhandlingen, inkluderande syn, kommer att ta fem veckor i anspråk. Om så önskas kan SKB översända ett förslag till huvudförhandlingsplan som underlag för domstolens fortsatta planering av huvudförhandlingen.
- Med anledning av inkomna synpunkter på SKB:s bemötande avser SKB att senast den 30 juni 2017 kommentera remissutfallet i sakfrågorna och inge en slutlig sammanställning av de åtaganden om skyddsåtgärder som SKB gjort i ansökningshandlingarna jämte en uppdaterad villkorskatalog.

C.2 SFR-målet

- SKB avser att komplettera ansökan senast den 15 maj 2017. Därefter kan domstolen ta ställning till frågan om kungörelse.

C.3 Hamnmålet

- SKB kommer senast den 15 mars 2017 att ge in bemötandeskrift i hamn-målet. Målet bör handläggas så att de frågor som är relevanta för Kärnbränsle-förvaret behandlas vid huvudförhandling i KBS-3-målet. Därefter bör målet såvitt avser frågor som är relevanta för SFR-utbyggnaden behandlas vid efterföljande huvudförhandling i SFR-målet. Eftersom hamnverksamheten utgör följdverksamhet till Kärnbränsleförvaret och SFR bör hamnmålet tas till slutligt avgörande efter det att regeringen avgjort frågan om tillåtlighet.

C.4 Artskyddsmålet

- SKB förutsätter att domstolen snarast möjligt tar ställning i talerätsfrågan och att de taleberättigade bereds tillfälle att yttra sig över vad SKB anför i yttrandet den 20 december 2016.

- SKB föreslår att artskyddsålet fortsättningsvis handläggs samordnat med KBS-3-målet så att relevanta artskyddsaspekter kan behandlas vid huvudförhandling i KBS-3-målet.
-

Stockholm den 10 mars 2017

Svensk Kärnbränslehantering AB, genom

Per Molander
(enligt fullmakt)

Bo Hansson
(enligt fullmakt)

Martin Johansson
(enligt fullmakt)